



Commissie voor de  
**milieueffectrapportage**

## Hoogwateraanpak Grave

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

16 november 2017 / projectnummer: 3249

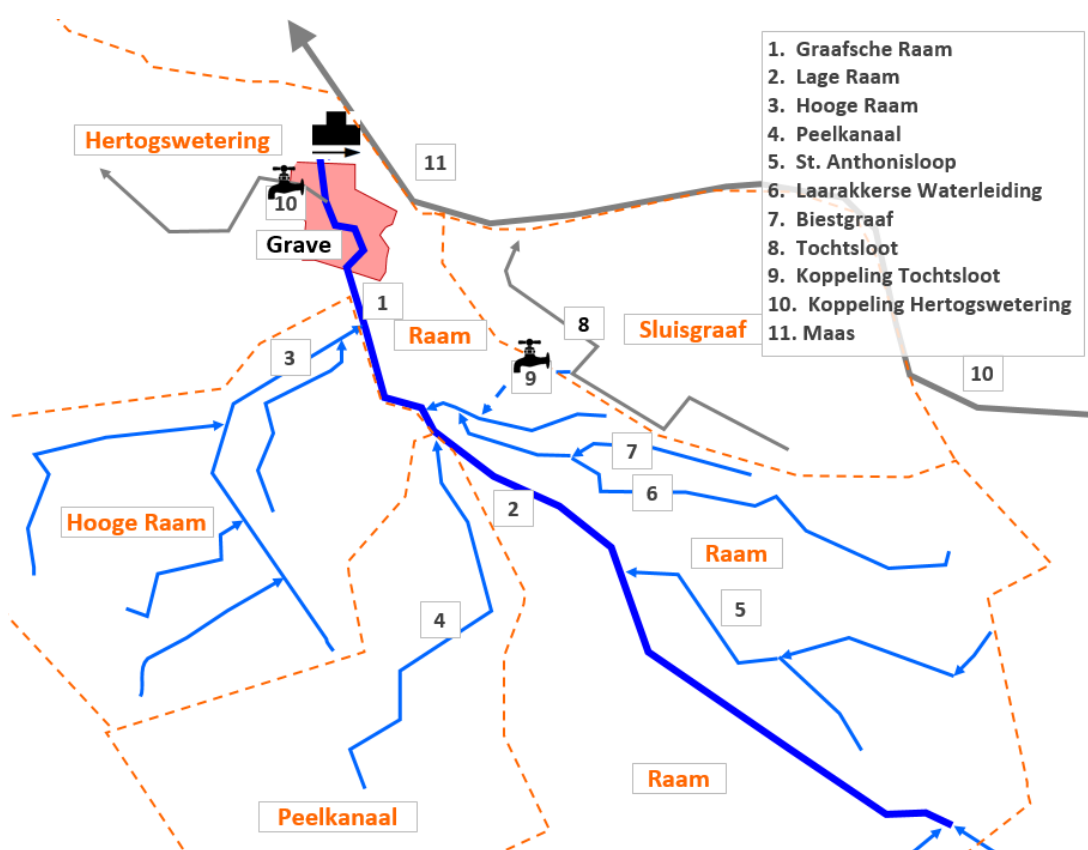




# 1. Hoofdpunten van het milieueffectrapport (MER)

Het Waterschap Aa en Maas en de gemeenten Mill & Sint Hubert, Grave en Cuijk willen wateroverlast van de beek de Raam in de stad Grave voorkomen door een set van maatregelen. Een daarvan is de realisatie van 600.000 m<sup>3</sup> waterberging.<sup>1</sup>

Voor het projectplan Waterwet en de bestemmingsplannen wordt één MER opgesteld.<sup>2</sup> De betrokken partijen hebben de Commissie voor de m.e.r. (hierna: de Commissie)<sup>3</sup> gevraagd om te adviseren welke informatie in het MER moet worden opgenomen.



Figuur 1: Schematische weergave van het watersysteem

## Onderdeel gebiedsontwikkeling verborgen Raamvallei

<sup>1</sup> De andere maatregelen zijn de renovatie van het gemaal van Sasse, en kleinschalige maatregelen om de kans op wateroverlast in Grave zelf te verkleinen.

<sup>2</sup> Een zogenaamd gecombineerd plan-/project-MER.

<sup>3</sup> De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [3249](https://www.commissiemer.nl) of door dit nummer op [www.commissiemer.nl](https://www.commissiemer.nl) in te vullen in het zoekvak.

De Commissie waardeert het dat de verschillende partijen samenwerken om tot een hoogwateraanpak te komen, waarbij verder wordt gekeken dan de nationale afspraken over het voorkomen van wateroverlast.<sup>4</sup> Ook is het positief dat het MER wordt gebruikt om te kiezen voor de uiteindelijke aanpak.

Tegelijkertijd signaleert zij dat de hoogwateraanpak onderdeel is van het project Gebiedsontwikkeling Verborgten Raamvallei, maar dat het MER zich nadrukkelijk beperkt tot de aanpak van de wateroverlast, en daarbinnen tot de waterberging.

#### **Wat moet er in het MER komen?**

De Commissie vindt het belangrijk dat het MER straks de volgende informatie bevat:

- De samenhang van de waterberging met de totale gebiedsontwikkeling Verborgten Raamvallei en waarom de waterberging los kan worden beschouwd.
- Een variant van de waterberging die zoveel mogelijk:
  - Aansluit bij de natuurlijke hoogteverschillen in het landschap.
  - Bijdraagt aan het bereiken van de doelstellingen van het Natuurnetwerk Brabant.

Deze informatie kan namelijk leiden tot andere keuzes, zowel over de waterberging zelf als over de totale gebiedsontwikkeling.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten.

#### **Waarom m.e.r. en advies door de Commissie?**

Besloten is om een gecombineerd plan-/project-MER op te stellen voor de hoogwateraanpak. Er lijkt geen sprake te zijn van project-m.e.r.-plichtige activiteiten. De Hoogwateraanpak Grave kan negatieve gevolgen hebben voor het nabijgelegen Natura 2000-gebied. Bevoegd gezag voor het vaststellen van het projectplan Waterwet is het Algemeen Bestuur van Waterschap Aa en Maas. Voor het vaststellen van de bestemmingsplannen zijn de gemeenteraden van Mill & Sint Hubert, Cuijk en Grave het bevoegd gezag. Deze partijen hebben gezamenlijk de Commissie gevraagd om een advies te geven over de opzet van het op te stellen MER. Er zijn geen zienswijzen over het voornemen ontvangen.

## **2. Achtergrond, doel, beleid en besluiten**

### **2.1 Achtergrond**

Binnen de Gebiedsontwikkeling Verborgten Raamvallei werken verschillende organisaties samen aan een integrale gebiedsontwikkeling om doelen op het gebied van het Natuurnetwerk

---

<sup>4</sup> Het Nationaal Bestuursakkoord Water.

Brabant, wateropgaven, recreatie, cultuurhistorie en landbouw te realiseren. Eén van de wateropgaven is het voorkomen van wateroverlast in stedelijk gebied, dat ontleend is aan afspraken in het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) uit 2008.

Geef in het MER duidelijk aan in hoeverre sprake is van samenhang van dit project met de overige onderdelen van de gebiedsontwikkeling van de Raamvallei. Geef, waar sprake is van samenhang, aan op welke aspecten de uitkomst van dit project van invloed zal zijn op de besluitvorming over de totale gebiedsontwikkeling en vice versa.<sup>5</sup> Specifiek vraagt de Commissie aandacht voor de invloed van het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) op de waterbergingsopgave. Mogelijk leidt een verandering in het GGOR tot een verandering in de mogelijkheid om water vast te houden in de bodem of sloten, en daarmee tot een andere bergingsopgave of ruimtebeslag van de berging. Onderzoek of hiervan sprake is. Omgekeerd moet worden voorkomen dat de zeldzame bergingsgebeurtenissen sturend worden voor het GGOR. Tijdens het bezoek aan de locatie is door de initiatiefnemer aangegeven dat dit nadrukkelijk niet de bedoeling is en dat het GGOR het uitgangspunt vormt. Geef aan hoe u deze hiërarchie in de planvorming uitwerkt.

## 2.2 Doelstelling

De notitie reikwijdte en detailniveau (hierna: notitie R&D) maakt inzichtelijk waarom een ingreep noodzakelijk is. Gegeven de grote financiële schade die wateroverlast met zich kan brengen, is het waterschap van mening dat de stedelijke watersituatie voor Grave ruim moet voldoen aan de norm van het NBW.

Als oplossing voor het voorkomen van de stedelijke wateroverlast is gekozen voor waterberging. Uit een bezoek van de Commissie aan het plangebied<sup>6</sup> kwam naar voren dat de mogelijke wateroverlast ontstaat bij een hoge Maasstand in combinatie met een hoge afvoer uit het Raamgebied, en dat het grote hoeveelheden te bergen water betreft. Ook werd bij het bezoek duidelijk dat het waterschap in zijn afweging de prioriteiten (eerst) vasthouden, (dan) bergen en (pas als laatste) afvoeren hanteert. Maak in het MER aan de hand van deze volgorde het afwegingsproces om te komen tot de oplossing van waterberging inzichtelijk.

Er bestaan meerdere mogelijkheden om te berekenen hoeveel water wordt geborgen en met welke frequentie. Onderbouw daarom in het MER hoe de waterhuishoudkundig maatgevend geachte situatie(s) (inclusief frequentie van optreden) op basis waarvan de alternatieven worden beoordeeld op doelbereik, zijn berekend.<sup>7</sup>

## 2.3 Beleidskader

De notitie R&D verwijst expliciet naar normen voor wateroverlast uit het NBW. Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid verder relevant is voor de Hoogwateraanpak

---

<sup>5</sup> In Figuur 1-1 op blz. 8 van de notitie R&D lijken de pijlen aan te geven dat het MER het gebiedsproces wel beïnvloedt, maar het gebiedsproces niet het MER: met name vanuit het (concept-)GGOR leiden er geen pijlen naar het m.e.r.

<sup>6</sup> Dit bezoek vond op 13 oktober 2017 plaats.

<sup>7</sup> Dat klemmt in dat geval temeer daar er sprake is van een samenspel van Maasstanden, afvoer uit het gebied en wijzigende (grond-)waterstanden in het gebied als gevolg van functieveranderingen.

Grave en of het voornemen kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op:

- De provinciale verordening en het Natuurnetwerk Brabant (ruimtelijk).
- De doelen en ambities voor het Natuurnetwerk zoals vastgelegd in het Natuurbeheerplan Noord-Brabant.
- Het Brabantse beleid voor verdrogingsbestrijding, waaronder natte natuurplekjes en GGOR.
- Kaderrichtlijn Water.
- Het Deltaprogramma en de actuele stand van de Voorkeursstrategie voor de Maas die in dat kader is opgesteld.
- Waterbeheerplan Aa en Maas 2016–2021.

#### **Te nemen besluit(en)**

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor het projectplan Waterwet en de bestemmingsplannen van de betrokken gemeenten. Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen, zoals het GGOR en het gebiedsplan. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de tijdsplanning is.

## **3. Alternatieven**

### **3.1 Algemeen**

Het doel van de Hoogwateraanpak Grave is het realiseren van waterberging in de Raamvallei om stedelijke wateroverlast in Grave te voorkomen. In aanloop naar de notitie R&D zijn in een participatief proces<sup>8</sup> mogelijke oplossingsrichtingen bekeken. Paragraaf 3.7 van de notitie R&D geeft duidelijk aan welke mogelijke oplossingsrichtingen om welke reden zijn afgeval- len. Uit het proces zijn vier oplossingsrichtingen gedefinieerd die in principe in het MER zul- len worden uitgewerkt, tenzij ze geen redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven blijken te zijn. Daarbij zal voor ieder alternatief worden gekeken hoe negatieve effecten kun- nen worden gemitigeerd.

### **3.2 Alternatieven**

Licht in het MER de totstandkoming en de samenstelling van de alternatieven toe. Maak dui- delijk welke aannames daarbij zijn gehanteerd. Ga in het MER in op de verschillen tussen de alternatieven.

Vanuit milieuoogpunt is het gunstig om zowel een alternatief uit te werken dat zoveel moge- lijk aansluit bij de natuurlijke hoogteverschillen van het landschap als een alternatief dat zo- veel mogelijk bijdraagt aan het realiseren van de doelen van het Natuurnetwerk Brabant. In de uitwerking kan blijken dat deze twee benaderingen tot nagenoeg hetzelfde alternatief leiden,

---

<sup>8</sup> Op basis van de mutual gains approach (MGA).

temeer daar de functieverandering van landbouw naar natuur nog niet in het gehele natuur-netwerk gerealiseerd is en er mogelijk nog enige schuifruimte bestaat tussens deze functies. Geef aan of en hoe de alternatieven inspelen op deze ruimte.

### 3.3 Referentie

Werk de referentiesituatie uit zoals deze in de notitie R&D is beschreven. Ga bij de beschrijving van de autonome ontwikkelingen uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

## 4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

### 4.1 Algemeen

Om de milieugevolgen van een project in beeld te brengen, is het van belang om zo concreet mogelijk te maken welke maatregelen of werken het project daadwerkelijk behelst. In feite zal een waterberging vooral de aanleg van enkele kaden en een ruimtelijke reservering betekenen. Het verdient aanbeveling om dit in de effectbeschrijving duidelijk naar voren te laten komen.

Uit de notitie R&D blijkt dat de berging alleen bij uitzondering daadwerkelijk zal worden ingezet. In het effectbeoordelingskader van de notitie R&D<sup>9</sup> wordt onderscheid gemaakt tussen tijdelijke en permanente effecten. Effecten van tijdelijke inundatie op bijvoorbeeld de natuur kunnen echter zeer lange tijd doorwerken, bijvoorbeeld door het achterblijven van slib. De Commissie adviseert daarom onderscheid te maken tussen effecten van inrichtingsmaatregelen (zowel de aanleg als daarna) enerzijds en de inundatie anderzijds.

De beschrijving van de milieusituatie in de paragrafen hieronder is geen doel op zich maar staat in het teken van het duiden van de impact die het voornemen kan hebben. Hou de beschrijving daarom beknopt door deze vooral te richten op de kenmerken van het landschap en leefmilieu die door het initiatief beïnvloed kunnen worden.

### 4.2 Bodem en water

Beschrijf in het MER de bodemopbouw, hoogteligging en (geo-)hydrologische gesteldheid van het studiegebied. Ga hierbij met name in op de:

- grond- en oppervlaktewaterpeilen;
- grondwaterstromingssituatie (herkomst, kwel/infiltratie);
- eventuele bodem- en grondwaterverontreinigingen en verontreinigd slib;
- waterkwaliteit.

---

<sup>9</sup> Tabel 4.2 van de notitie R&D.

Beschrijf voor de verschillende alternatieven de tijdelijke en permanente gevolgen voor de grond- en oppervlaktewaterhuishouding. Ga ook in op mogelijke mitigerende en compenserende maatregelen.

Geef in het MER aan in hoeverre de plek van de te plaatsen stuwen en aanvullende voorzieningen van invloed is op de hoeveelheid en de verbreiding van slib dat tijdens hoogwater sedimenteert. Maak inzichtelijk in hoeverre dit te combineren is met de functies in het gebied, zoals eventueel aanwezige of te herstellen schraallandnatuur.

Eén van de factoren is de (fysische en chemische) kwaliteit van het water dat zich bij inzet van de berging verspreidt over het gebied. Tijdens het bezoek aan het plangebied gaf de initiatiefnemer aan zich bewust te zijn van het belang om dit (o.a. de hoeveelheid meegevoerd en sedimentierend slib, en de invloed van water uit overstorten) nader te onderzoeken. Voor de effectbepaling is het belangrijk om de beschikbare informatie uit literatuur over, modellen van of ervaring met bergingsgebieden elders te verzamelen en te gebruiken. De kwaliteit van het water is mede bepalend voor de aard en omvang van de effecten.

Onderbouw de keuze van de rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de gevolgen van het voornemen voor water- en bodemkwaliteit worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling. Onderscheid daarbij onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens (bron, ouderdom, betrouwbaarheid, e.d.) en in de gehanteerde rekenregels/-modellen (afleiding en bandbreedte van kritische parameterwaarden, modelkalibratie, e.d.). Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen en geef aan wat dit betekent voor de vergelijking van de alternatieven.

Geef aan of er een monitoringprogramma wordt opgezet en welke gegevens hierin als uitgangspunt worden genomen (nulsituatie en situatie waarin inundatie heeft plaatsgevonden) om de uiteindelijke geohydrologische effecten te kunnen kwantificeren.

## 4.3 Natuur

### **Algemeen**

Geef in het MER aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied die door de (aanleg van de) waterberging beïnvloed kunnen worden. Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen de beoogde ingrepen en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Geef aan welke dieren en planten schade ondervinden, wat de aard van de gevolgen is, wat deze gevolgen voor de populaties betekenen en welke mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen. Ga tevens in op de ecologische meerwaarde van de nieuwe maatregelen.

### **Natuurnetwerk Brabant**

Beschrijf in het MER de doelen van het Natuurnetwerk Brabant en de mate waarin deze doelen in het studiegebied al zijn bereikt. Geef aan of het project er ook toe kan leiden dat nieuwe biotopen tot ontwikkeling komen, die aanpassing van de doelen of (op onderdelen) de ligging van het Natuurnetwerk Brabant tot gevolg kunnen hebben.

### **Soortenbescherming**

Beschrijf welke door de Wet natuurbescherming beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef indien verbodsbepalingen overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Ga tevens in op mitigerende en compenserende maatregelen en positieve effecten voor beschermde soorten die als gevolg van het initiatief kunnen worden verwacht.

## **4.4 Woon- en leefmilieu**

Werk dit aspect uit conform de notitie R&D. Geef daarnaast aan welke maatregelen worden genomen om wateroverlast in het bergingsgebied zelf te voorkomen. Beschrijf bijvoorbeeld of en hoe het functioneren van de infrastructuur en het rioolstelsel door de inundatie wordt beïnvloed.

## **4.5 Klimaatverandering**

In de inleiding van de notitie R&D<sup>10</sup> wordt vermeld dat klimaatverandering tot 2050 is verwerkt in de uitgangssituatie waarop de planvorming is gebaseerd. Het Deltaprogramma is opgezet om de gevolgen van de klimaatverandering te beperken, zowel in het regionale watersysteem als in het rivierengebied. Maak in het MER duidelijk met welke maatregelen uit het Deltaprogramma rekening wordt gehouden, en welke (typen) maatregelen nog niet worden meegenomen (omdat deze bijvoorbeeld nog te onzeker zijn). Beschouw in dit kader in ieder geval de invloed van de actuele stand van de Voorkeursstrategie voor de Maas op de maatgevende Maaswaterstanden.

## **4.6 Landschap en cultuurhistorie**

Vooraf bij landschap en cultuurhistorie bestaat een groot verschil tussen effecten van de inrichtingsmaatregelen enerzijds en de inundatie anderzijds. In het plangebied bevinden zich landschappelijke en cultuurhistorisch waardevolle elementen als onderdelen van de Peel-Raamstelling<sup>11</sup> en verschillende landgoederen. Beschrijf en geef op kaarten aan de archeologische, aardkundige en historisch geografische waarden (historisch landschap) en historische bebouwing, waaronder monumenten. Maak in het MER inzichtelijk in hoeverre waarden als gevolg van het project verloren gaan. Ga bij de aanleg van kades ook in op mogelijke effecten op archeologische en aardkundige waarden.

---

<sup>10</sup> Bovenaan blz. 6.

<sup>11</sup> Deze stelling is een Nederlandse verdedigingslinie bestaande uit het Peelkanaal en daarlangs gelegen kazematten, die in 1939 werd aangelegd om Nederland tegen een aanval uit het oosten te verdedigen.

## 5. Overige aspecten

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

## **BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER**

### **Hoe toetst de Commissie?**

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het milieueffectrapport de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. De werkgroep bezoekt hierbij ook het gebied waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

### **Wie zit er in de werkgroep?**

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

David Heikens

Gijs Hoevenaars (secretaris)

Allard van Leerdam

Marja van der Tas (voorzitter)

### **Wat zijn de besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld?**

Een projectplan Water en bestemmingsplannen voor de drie betrokken gemeenten.

### **Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?**

Voor alle activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, moet in Nederland een milieueffectrapport worden opgesteld. De bijlagen C en D bij het Besluit m.e.r. <http://www.commissiemer.nl/regelgeving/besluitmer> geven aan wanneer dit het geval is. Voor deze procedure lijkt geen sprake van activiteiten op deze bijlagen. Wel kan een milieueffectrapport nodig zijn vanwege de Passende beoordeling die nodig is vanwege mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden.

### **Wie besluit over Hoogwateraanpak Grave?**

Het Algemeen Bestuur van Waterschap Aa en Maas en de gemeenteraden van Mill & Sint Hubert, Cuijk en Grave, zij zijn bevoegd gezag.

### **Wie neemt het initiatief?**

Het Waterschap Aa en Maas.

### **Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?**

De Commissie van de bevoegde gezagsinstanties begrepen dat er geen zienswijzen zijn ingediend over het voornemen.

### **Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?**

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op [www.commissiemer.nl](http://www.commissiemer.nl) projectnummer [3249](#) in te vullen in het zoekvak.

**Bezoekadres**

A. v. Schendelstraat 760  
3511 MK Utrecht

**Postadres**

Postbus 2345  
3500 GH Utrecht

t 030-2347666  
e [mer@eia.nl](mailto:mer@eia.nl)  
w [commissiemer.nl](http://commissiemer.nl)

